

מראי מקומות - מועד קטן

יט:

יום ז', אין האבלות מתבטלת עד הלילה, ולא אמרי' מקצת היום ככולו. וכן כ' לענין אם יום ז' חל בשבת, דאז נוהג דברים שבצנעא, ולא שכיח מנחמין, דאז הדין הוא דנוהג בדברים שהרמ"א (יו"ד שצ"ה, א') פסק דלעולם אזלי' בתר השעה דרגילין המנחמין לבוא, דאחר שעה זו שפיר נפסק אבלותו, וכן בשבת. והעיר הגרי"ש, הא לעיל אמרי' מקצת יום ככולו אפי' בשבת, ומה שייך לומר כן, הא כ' הריטב"א כאן דבשבת צריך לנהוג אבלותו [בצנעא] כל היום. וביאר דס"ל להריטב"א דמחלוקת הסוגיות הוא, וסוגיא דלעיל לא ס"ל להא דכיון שעמדו מנחמין וכו', אלא ס"ל דדין מקצת היום ככולו שייך כאן ג"כ.

ה. **שלשים יום מנלן, יליף פרע פרע מנזיר**
כ' התוס' הרא"ש דבלימוד זה נח' אבא שאול ורבנן, דהדין הוא דלכתחלה הנזיר מגלח ביום ל"א, ואם גילח ביום ל', בדיעבד יצא. אבא שאול ס"ל דילפי' מבדיעבד דנזיר, ולכן אמרי' מקצת יום ככולו, וא"כ באבלות אמרי' מקצת יום ככולו. אבל חכמים ס"ל דילפי' דין אבלות מדין לכתחלה של נזיר, ולכן כמו דלא אמרי' מקצת יום ככולו לכתחלה בנזיר, כן לא אמרי' מקצת יום ככולו באבלות [אף בשלשים, דס"ל לרבא דחכמים נח' בשלשים ג"כ].

ו. **דקא נהגא מצות שלשים ברגל**
פרש"י דהא ברגל נמי אסור בגיהוץ, ובתספורת כשלשים. וכ' השפת אמת דמבואר מדבריו דהאיסור הוא מחמת הרגל, אבל הביא מהרמב"ן בתורת האדם דס"ל דדיני שלשים ממש נוהגים ברגל, ולכן כ' דאף אסור ללבוש בגדים מגוהצים ברגל, ע"ש שהביא שיטות הראשונים והאחרונים בזה, ובמש"כ בדבריהם.

ז. **ומלאכתו נעשית ע"י אחרים, ועבדיו ושפחותיו עושים בצנעא בתוך ביתו**
פ' תוס', דהיינו בדבר האבד, דהא אמרי' לעיל דמלאכתו אסור בביתו. אולם ע' בשי' לר' יחיאל מפריש, שכ' דמיירי באותן ה' ימים שהוא מונה אחר הרגל, ובכה"ג מותרים לעשות בצנעא בתוך ביתו.

א. קסבר אבא שאול מקצת היום ככולו

ובביאור מחלוקתם, כ' הקובץ הערות (ל"ט, ג') דנראה לכאור' דר' יוסי דס"ל דאמרי' מקצת היום ככולו בז' נקיים, ס"ל דכל מקצת הוא יום מצד עצמו, ומשו"ה שייך לחלק יום האחרון לשני ימים. ורבנן ס"ל דמקצת היום אינו כיום מצד עצמו, אלא דבמקצתו נקי [לענין ז' נקיים] נחשב כאילו הי' כולו נקי, ולכן חדא יומא לתרי לא פלגינן. וכ' הקו"ה לדמותו לענין מח' אבא שאול ורבנן דכאן, דאבא שאול ס"ל דיכול להיות חשוב יום ז' וגם יום ח', שהוא יום א' של הנהגת שלשים, ורבנן ס"ל דמקצת יום ככולו, דאף הנהגת מקצת היום כאילו נהג כל היום בהנהגת שבעה, אבל אינו יכול לחלקו להיות גם יום א' של שלשים.

ב. מקצת היום ככולו

כ' הרא"ש (ל') להסתפק אי אמרי' גם מקצת הלילה ככולו, או אמרי' כן רק במקצת היום. וכ' דנפק"מ בזה אם באה לו שמועה רחוקה בלילה, אם יכול לומר דכיון דנהג מקצת הלילה, הוי ככל היום, ושוב יכול ללכת למרחץ, או האם צריך להמתין עד היום. והביא מהתוס' ריב"ם דכיון דבלילה לא מוכחא מילתא כ"כ, דהא בלילה הדרך הוא לבנ"א לחלוץ מנעליהם, לכן לא אמרי' מקצת הלילה ככולו. ושוב כ' בשם המהר"ם שיש לחלק בין הנהגת שבעה ושלשים לדין שמועה רחוקה, דלגבי דין שבעה ושלשים, דהדין דין ספירה הוא, אז אמרי' דספירה רק ביממא היא, ולכן צריך דוקא מקצת יום. אבל לגבי שמועה רחוקה, דיום א' לבד הוא, אינו תלוי בגדרי ספירה, ולכן גם בלילה יכולים לומר מקצת היום ככולו. ולדינא, פסק השו"ע (יו"ד שצ"ה, ב') דאם שמע שמועה רחוקה בלילה, כיון דנהג אבלות אפי' לשעה א' סגי, אפי' בלילה.

ג. ומודים חכמים לאבא שאול ביום

ל', דאמרי' מקצת היום ככולו

ולכאור' ק', מ"ש יום ל' מיום ז'. פי' בהערות להגרי"ש, דאבלות שבעה למדו להלן (כ). ממש"כ והפכתי חגיכם לאבל, מה חג שבעה וכו', ובחג לא מצינו דמקצת היום ככולו, ואילו שלשים למדים מנזיר, ובנזיר מצינו דמקצת היום ככולו.

ד. אבל כיון שעמדו מנחמין מאצלו, מותר ברחיצה

ע' בריטב"א דמבואר מדבריו דאם לא באו מנחמין אצלו כל